

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਖੇਸਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.

ਦਸੰਧਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਟਸ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ,-ਵਿਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1955 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 268

ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ (V of 1861)-ਸੈਕਸ਼ਨ 15—ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਦੰਡਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ—ਕੋਰਟ ਹਾਊਸ, ਡਾਕਘਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪਟਵਾਰਖਾਨਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ-ਇਸ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਹੀਂ ਡਾਕਘਰ ਅਤੇ ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ, ਚਾਹੇ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ - ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਭਾਵੇਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ" ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਰੀਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ ਅਤੇ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲੇਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਹਰਲਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (1), ਵੱਖਰਾ; ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਰੋਬਸਨ (2), 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਈ.ਐੱਫ.ਬਾਰਲੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 11 ਜਨਵਰੀ, 1955, ਸ੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਤੀਸਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮਿਤੀ 30 ਜੂਨ, 1954 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ।

ਵਾਈ ਪੀ ਗਾਂਧੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਐਸ ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹ ਦੂਸਰੀ ਅਪੀਲ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਅਜੀਤਵਾਲ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਅਤੇ ਚੂਹੜਚੱਕ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 5,540 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨੇ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਗਸਤ 1950 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ, 1951 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੰਡਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 25 ਅਗਸਤ, 1950 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੇਸਟ ਕਰਕੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-

- (1) ਕੋਰਟ ਹਾਊਸ ਮੇਗਾ;
- (2) ਚੂਹੜ ਚੱਕ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਅਤੇ ਅਜੀਤਵਾਲ ਵਿਖੇ ਡਾਕਘਰ;
- (3) ਥਾਣਾ ਮਹਿਣਾ ਵਿਖੇ; ਅਤੇ
- (4) ਚੂਹੜ ਚੱਕ, ਢੁੱਡੀਕੇ ਅਤੇ ਅਜੀਤਵਾਲ ਦੇ ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ।

ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਲੇਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਖੋਜ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ ਅਤੇ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਗੜਬੜ ਜਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਛੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ" ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਰੀਕਾ ਮੈਕਸਵੈੱਲ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਟੈਚੂਟਸ, 10ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 374 'ਤੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ-

“ਜਿੱਥੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ”

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਕੱਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟਵਾਰਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇਕਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਲਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾਕਘਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਹਾਊਸ ਮੇਰਾ ਵਿਖੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਰਲਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (1) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਾਧੂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ ਜੋ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਨਸ ਬਨਾਮ ਰੋਬਸਨ, (2) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੋਲਾ ਮਾਈਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1896 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸੀ:-

"ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਣ ਜਾਂ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਸ਼ੱਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਟਵਾਰਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲੇਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ , ਅਨੁਵਾਦਕ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਵਲ ਕੁਮਾਰ ਐਡੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ।